

בית איזי שפירא
 לשינוי באיכות חיהם של אנשים עם מוגבלויות
מכון טראמפ
 פיתוח, מחקר והכשרה

היחידה ללימודי המשך והשתלמויות
 ביה"ס לעבודה סוציאלית ע"ש בוב שאפל
 הפקולטה למדעי החברה ע"ש גרשון גורדון
 אוניברסיטת תל אביב

אמורז במקום בו הדברים קורים

שם הקורס:

עברית: היבטים רגשיים בטיפול באנשים עם מוגבלות

אנגלית: Emotional Aspects in Therapy for People with Disabilities

שנת לימודים: תשפ"ו

שעות הוראה: 28 שעות אקדמיות (4 ימים מרוכזים בני 7 ש"א ליום)

מטרות הקורס:

- להקנות ידע וכלים ייחודיים לטיפול רגשי באנשים עם מוגבלות.
- לפתח עמדות חיוביות ותפיסות מקצועיות כלפי אנשים עם מוגבלות.
- להרחיב את היכולת של מטפלים לעתיד להתמודד עם מצבים מורכבים בתחום זה.

תיאור הקורס:

הקורס עוסק בטיפול באנשים עם מוגבלות, עם דגש על היבטים רגשיים, זהות אישית, ומסוגלות. הקורס מתמקד באתגרים טיפוליים, מצבי דחק ושחיקה מקצועית, ובפיתוח מיומנויות טיפוליות מותאמות לצרכים הרגשיים של אנשים עם מוגבלות. במהלך הקורס, נדונים גם סוגיות של נגישות השירות והטיפול, כולל התמודדות עם מצבים מורכבים של אבחנה כפולה והתנהגויות מאתגרות. הקורס משלב ידע תאורטי, תיאורי מקרים ותרגולים מעשיים, ומיועד להקנות כלים מעשיים ומיומנויות טיפוליות לעוסקים בטיפול רגשי באנשים עם מוגבלות.

חלק ראשון - מבוא לעולם המוגבלות וההיבטים הרגשיים:

החלק הראשון של הקורס מציג את עולמם של אנשים עם מוגבלות ואת ההיבטים הרגשיים הקשורים להם תוך הבנת הקשיים והאתגרים הכרוכים בהכרת המוגבלות, בשירותים הקיימים ובתהליכי אבחון. נתמקד בקשר בין רמת התפקוד של האדם לבין עולמו הפנימי, ונדון בהשלכות האישיות והחברתיות של מוגבלות.

חלק שני - גישות טיפוליות, התערבויות ומיומנויות מקצועיות:

החלק השני מתמקד במיומנויות טיפוליות המיועדות להתמודדות עם מצבים רגשיים מאתגרים של אנשים עם מוגבלות. נדון בגישות טיפוליות שונות, כולל גישות התערבות מקצועיות שממוקדות בנגישות רגשית והנגשה אוריינית ולשונית. ינתן דגש על סיוע במצבי דחק מתמשך ושחיקה, והקורס יספק כלים להתמודדות עם מצבים רגשיים משתנים במעברי החיים של האדם עם המוגבלות.

מהלך הקורס:

בית איזי שפירא

לשינוי באיכות חייהם של אנשים עם מוגבלויות

מכון טראמפ

הקורס משלב לימוד תאורטי עם דיונים קבוצתיים וניתוח מקרים קליניים. המטרה היא לפתח את היכולות של התלמידים לקבוע את הצרכים של אנשים עם מוגבלויות, ולמדות מיומנויות להתמודד עם התנהגויות מאתגרות, לספק תמיכה רגשית מותאמת ולהתמודד עם דחק ושחיקה של המטפל עצמו.

דרישות קדם:

מטפלים ממקצועות הבריאות (מרפאים בעיסוק, קלינאי תקשורת, פיזיותרפיסטים); עו"סים; מטפלים רגשיים (דרמה תרפיסטים, טיפול באומנות), מנתחי התנהגות

שיטת הוראה:

הרצאות פרונטליות, דיונים קבוצתיים, ניתוח מקרים, פאנל עם אנשים עם מוגבלויות, תרגולים בכיתה.

דרישות הקורס והערכת הציון:

- השתתפות פעילה בשיעורים
- הגשת תרגילים במהלך הסמסטר – התרגילים יורכבו מניתוח של תיאורי מקרה במהלך השיעורים ובין השיעורים
- פרויקט מסכם – אפיון פוטנציאלי של חסם בעת מתן טיפול לאדם עם מוגבלויות, בחירת אסטרטגיית פעולה ומתן מענה לצרכי האדם תוך התמודדות עם החסם

סילבוס מלא:

שעות	נושא	ש"א	מרצה
יום 1 – 4.10.26 6.67 ש"א			
09:00–09:30	פתיחה, היכרות, ציפיות ומטרות הקורס, <u>הסבר ובחירת פרויקט מלווה</u>	0.67	מר' יואב ברוור
09:30–11:00	מבוא לעולם המוגבלות – חלק א': היכרות עם מוגבלויות שקופות (מש"ה, אוטיזם, מתמודדי נפש)	2	ד"ר בנימין הוזמי
11:00–11:15	הפסקה		
11:15–12:45	מבוא לעולם המוגבלות – חלק ב': סקירת מחקרים, גישות ותפיסות מהמודל הרפואי למודל האפרמטיבי	2	
12:45–13:30	הפסקת צהריים		
13:30–15:00	גישת "שירות מכון אדם": האדם כמומחה לחייו + דיון מונחה ותרגול קצר	2	
<p>הרחבות:</p> <ul style="list-style-type: none"> • מבוא לימודי מוגבלות בעברית - שדה אקדמי בהתהוות • שירות מכון אדם לאנשים עם מוגבלויות • ערכים ונורמות במתן שירות 			

בית איזי שפירא
לשינוי באיכות חייהם של אנשים עם מוגבלויות

מכון טראמפ

היחידה ללימודי המשך והשתלמויות
ביה"ס לעבודה סוציאלית ע"ש בוב שאפל
הפקולטה למדעי החברה ע"ש גרשון גורדון
אוניברסיטת תל אביב

אמנוז באקום בו רדברים קורים

יום 2 – 7.10.26 7 ש"א			
ד"ר דליה נסים	0.33	פתיחת יום וחזרה קצרה מיום קודם	09:00–09:15
	2	נגישות השירות והטיפול: הסרת חסמים, שפה פשוטה, פישוט לשוני, ויודא הבנה (תרגול מעשי)	09:15–10:45
		הפסקה	10:45–11:00
	1.33	מעברים בשלבי החיים: אבחון, בית ספר, בגרות, נפרדות ועצמאות; ערוצי תמיכה וטיפול	11:00–12:00
	0.67	עולמו הפנימי והרגשי של אדם עם מוגבלות	12:00–12:30
		הפסקת צהריים	12:30–13:15
	1.67	זהות של מסוגלות: פיתוח ערך עצמי ויכולת; אפשרות לפאנל שיח עם אנשים עם מוגבלות	13:15–14:30
	1	רפלקציה מודרכת וסיכום יום: לקחים ליישום קליני	14:30–15:15
הרחבות:			
<ul style="list-style-type: none"> להרחבה: מעברים בחייהם של אנשים עם מוגבלות ובני משפחותיהם 			
יום 3 – 11.10.26 7 ש"א			
גב' שפי משיח	0.33	פתיחת יום וחיבור ליישומי שטח	09:00–09:15
	2	אתגר האבחנה הכפולה: מאפיינים, ביטויים וכלים להתמודדות (ניתוח מקרים מהקליניקה)	09:15–10:45
		הפסקה	10:45–11:00
	2	פרקטיקות טיפוליות: התנסויות בחדר הטיפוליים בטיפול רגשי עם אנשים עם מוגבלות	11:00–12:30
		הפסקת צהריים	12:30–13:15
	2	התנהגות מאתגרת כשפה – מתיאוריה לשטח: היבטים רגשיים, כלים וניתוח מקרים	13:15–14:45
	0.67	סיכום יום	14:45–15:15
יום 4 – 14.10.26 7 ש"א			
מר' עמרי בינג	0.33	פתיחת יום והצגת מטרות	09:00–09:15
	2	טיפול באנשים עם מוגבלות במצבי דחק ודחק מתמשך: זיהוי מצבי דחק, תמיכה רגשית מותאמת	09:15–10:45
		הפסקה	10:45–11:00
	2	מי מטפל במטפל: שחיקה, תשישות ושחיקת החמלה; כלים לשמירה עצמית ופיתוח חוסן	11:00–12:30
מר' יואב ברוור		הפסקת צהריים	12:30–13:15
	1.33	מסירת בשורה מרה: התאמה והנגשה לאנשים עם מוגבלות שכלית	13:15–14:15
	1.33	סיכום הקורס: הצגת פרויקט מסכם, משוב עמיתים, חלוקת תעודות וצעדים להמשך	14:15–15:15
הרחבות:			
<ul style="list-style-type: none"> הבשורה המרה – התאמה והנגשת מסירת בשורה מרה לאנשים עם מוגבלות שכלית 			

בית איזי שפירא
 לשינוי באיכות חייהם של אנשים עם מוגבלויות
מכון טראמפ
 פיתוח, מחקר והכשרה

היחידה ללימודי המשך והשתלמויות
 ביה"ס לעבודה סוציאלית ע"ש בוב שאפל
 הפקולטה למדעי החברה ע"ש גרשון גורדון
 אוניברסיטת תל אביב

אמנוה במקום בו נדברים קורים

סגל המרצים:

רכזת אקדמית – **ד"ר דליה נסים**: עובדת סוציאלית, מומחית לשיקום ומורה לחינוך מיוחד. בעבר שימשה כמנהלת תחום מוגבלות שכלית במרכז ההדרכה לחינוך מיוחד ושיקום של משרד החינוך וכמפקחת ארצית, מנהלת ידע ומנהלת תחום תכנון מדיניות במשרד הרווחה. מרצה, מפתחת תכניות חדשות, פרסמה ספרים ומאמרים במגוון נושאים לתחום המוגבלות. כיום מנהלת פיתוח מקצועי במכון טראמפ.

ד"ר בנימין הזומי: עובד סוציאלי קהילתי, לימד מעל 25 שנים בבית הספר לעבודה סוציאלית שבאוניברסיטת בר אילן ומספר שנים בחוג לריפוי בעיסוק בקריה האקדמית אונו. ניהל תחנה לאבחון מוגבלות שכלית התפתחותית ושימש יועץ בכיר למנכ"ל משרד הרווחה. עוסק בכתיבה אקדמית ובהוראה במגוון תחומים בשדה המוגבלות. מייסד האוניברסיטה המשולבת ומחבר הספר "זהות של מסוגלות – תשומת לב ללב בלקויות למידה" אשר יצא לאור בעברית ובאנגלית.

גב' שפי משיח: מנהלת התכנית לטיפול רגשי לגיל הרך, ומנהלת היחידה לאבחנה כפולה בבית איזי שפירא. מטפלת משפחתית, אנליטיקאית קבוצתית. מטפלת במתבגרים ובוגרים עם מוגבלויות ובני משפחותיהם, מדריכה צוותים, מנחת קבוצות טיפוליות להורים וקבוצות הדרכה לצוות הארגון. חברת הוועד המנהל של המכון הישראלי לאנליזה קבוצתית.

מר' עמרי בינג: עובד סוציאלי ופסיכותרפיסט, מומחה בטיפול והדרכה לילדים, נערים והורים בהתמודדות עם התנהגות מאתגרת ולקויות התפתחותיות ורגשיות. בעל ניסיון רב בעבודה פרטנית, הדרכת משפחות ומסגרות טיפוליות וחינוכיות. מרצה בביה"ס המרכזי של משרד הרווחה ומדריך בכיר בגישת "התערבות מכילה" במסגרות דיור וחינוך לאנשים עם לקויות קוגניטיביות, ASD, לקויות נפשיות ונוער בסיכון.

מר' יואב ברזור: עובד סוציאלי קהילתי בעל ניסיון עשיר בעולמות הניהול והחינוך הבלתי פורמאלי במגזר השלישי, בניהול שותפויות רב מגזריות וביצירת אימפקט. בוגר התכנית למנהיגות נוער של מכון מנדל ובעל תואר ראשון בעבודה סוציאלית ותואר שני במנהל ציבורי למנהלים. כיום מנהל מכון ההכשרות ע"ש טראמפ, בית איזי שפירא.

בית איזי שפירא
 לשינוי באיכות חייהם של אנשים עם מוגבלויות
מכון טראמפ
 פיתוח, מחקר והכשרה

היחידה ללימודי המשך והשתלמויות
 ביה"ס לעבודה סוציאלית ע"ש בוב שאפל
 הפקולטה למדעי החברה ע"ש גרשון גורדון
 אוניברסיטת תל אביב

אמנז באקום בו רדברים קורים

רעיונות לפרויקטים מלווים

1. ניתוח תיאורי מקרה

- בחירת מקרה אמיתי (או מדומה) של אדם עם מוגבלות, ניתוח ההיבטים הרגשיים והצעת תוכנית טיפולית מותאמת לפי אחת הגישות שנלמדו בקורס.
- שילוב כלים לנגישות תקשורתית ושפה פשוטה.

2. בניית מודל התערבות במצבי דחק

- פיתוח פרוטוקול עבודה למטפל במצבי דחק ודחק מתמשך אצל אנשים עם מוגבלות.
- הצגת כלים לזיהוי מוקדם של סימני מצוקה והמלצות לתמיכה רגשית.

3. פיתוח סדנה להורים או לצוותים מקצועיים

- יצירת תכנית סדנה קצרה (3-4 מפגשים) להורים או אנשי מקצוע בנושא "זהות של מסוגלות" או "התמודדות עם התנהגות מאתגרת."
- כולל מטרות, תכנים, שיטות הוראה וחומרים נלווים.

4. יצירת מדריך לנגישות רגשית בשירותי טיפול

- כתיבת מדריך פרקטי למטפלים: כיצד להנגיש את השירות מבחינה רגשית ושפתית לאנשים עם מוגבלות.
- שילוב דוגמאות לשפה פשוטה, טכניקות להסרת חסמים, והמלצות לתקשורת מכילה.

5. פרויקט יצירתי – טיפול באמצעות אמנות או צילום

- תכנון התערבות טיפולית המבוססת על אמנות, צילום או סנוזלן עבור אדם עם מוגבלות.
- הצגת מטרות, תהליך, והערכת תוצאות צפויות.

לינק לאתר בית איזי שפירא – בתחתית העמוד

1. אמית, א. (2013). טיפול פסיכולוגי/רגשי לילדים ומבוגרים עם ADD: ADHD – החוויה הרגשית והמנטלית.
2. אשקר, ס., כהנא, ב. (2017). הסביבה הפיזית, התנהגות מאתגרת והפחתת אלימות לפרט ולסביבה.
3. דניאל, נ. (2020). המודל הביו-פסיכו-סוציאלי (ICF) ושירות מוכוון-אדם.
4. לוי-ורד, ע., סבג, מ. (2019). מבוא להתנהגות מאתגרת בקרב אנשים עם מוגבלות שכלית.
5. לימור, מ. (2021). בדידות בשולחן החג: לאנשים עם מוגבלות זה קשה הרבה יותר – מאמר דעה.
6. נוי-הינדי, ט. (2022). רווחה נפשית של אנשים עם מוגבלות: סקירת מחקרים, מענים טיפוליים ומדיניות בישראל ובעולם.
7. קרן, מ., זיו, ש. (2022). התערבות פסיכולוגית מוקדמת בפעוטות עם מוגבלות.
8. צופן, א. (2013). על טיפול רגשי לילדים עם מוגבלות שכלית.
9. צופן, א. (2016). זה לא עובר עם הצלול.
10. פרנק, ע. (2022). כלים ותהליכים לזיהוי, מניעה ומענה במצבי התנהגות מאתגרת מסכנת – תדריך מהדורה ראשונה.
11. הוזמי, ב. (2011). התנהגות מאתגרת בקרב אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית.
12. יצחק, ה. (2011). אחאות מיוחדת: להיות אחים ואחיות במשפחות שיש בהן ילד עם נכות התפתחותית – גישה פסיכודינאמית.
13. יצחק, ה. (2013). הצורך בטיפול רגשי בילדים עם נכויות מוטוריות.
14. יצחק, ה. (2014). פסיכותרפיה לילדים ומבוגרים עם מוגבלות שכלית התפתחותית – הצורך, המאפיינים וההתאמות.
15. יצחק, ה. (2016). דימוי גוף ונכות גופנית.
16. יצחק, ה. (2016). אח לצרה.
17. יצחק, ה. (2017). גוף, תנועה והתפתחות רגשית: ילדים ומבוגרים עם מוגבלויות בתנועה.
18. יצחק, ה. (2017). נכות גברית ונכות נשית.
19. יצחק, ה. (2018). סינגור עצמי והתפתחות העצמי: האפשרות הגלומה בסינגור עצמי לחיזוק העצמי אצל ילדים עם מוגבלות.
20. יצחק, ה. (2019). הנגשה רגשית: על חשיבות התמיכה הרגשית לאנשים עם מוגבלויות.
21. יצחק, ה. (2019). על הגוף ועל השימוש בגופו של המטפל אצל מטופלים עם מוגבלויות.
22. יצחק, ה. (2020). ימי קורונה, גל שני, התמודדותם של הורים לילדים עם מוגבלות.
23. יצחק, ה. (2020). ימים של קורונה: התמודדות ההורים כשילד עם מוגבלות נמצא בבית.

מקורות באנגלית

24. Elgie, S., & Hastings, R. P. (2002). Staff Definitions of Challenging Behavior.
25. Emerson, E., Thompson, S., Reeves, D., Henderson, D., & Robertson, J. (1995). Descriptive analysis of multiple response topographies of challenging behavior across two settings.
26. Shapiro, M., Parush, S., Green, M., & Roth, D. (1997). The Efficacy of the "Snoezelen" in the Management of Children with Mental Retardation Who Exhibit Maladaptive Behaviours.